

Voorwoord

In tegenstelling tot populairwetenschappelijke geruchten, schrijft Stevie van Zandt in zijn autobiografie, is het universum niet tien miljoen jaar geleden ontstaan met de oerknal. Het ontstond op 9 februari 1964. Die dag zagen zestig miljoen Amerikanen The Beatles in de tv-show van Ed Sullivan. Eén van die Amerikanen was de 13-jarige Stevie van Zandt, die het moment herinnert als een ‘openbaring.’ Hij had er meer, maar dit was een van de meest cruciale, want de geest van The Beatles ademt door Van Zandts carrière, en door *Onbeantwoorde verliefdheden*.

Mijn universum ontstond op 19 augustus 1983. Op die vrijdagavond nam mijn buurman Jack me mee naar mijn allereerste concert, van de man die me niet meer had losgelaten sinds ik hem in het programma *TopPop* had gezien. Hij playbackte daar ‘Forever’, het beste Motown-nummer dat een rockband ooit gespeeld heeft, en zijn band was zó groot dat de helft een verdieping hoger moest staan. En díé band speelde vanavond in de Hanenhof, recht tegenover het flatje op de Markt in Geleen waar ik met mijn moeder woonde.

Alleen de naam al. *Little Steven and the Disciples of Soul*. Het klonk als de enige bende waar je bij wilde horen – ik in ieder geval wel.

Alsof een ruimteschip in Central Park landde, schrijft Stevie over dat televisieoptreden van The Beatles. Dat ruimteschip had een satellietschip voortgebracht, en dat landde bijna 20 jaar later op de Markt in Geleen. Dit was dus een liveconcert: een ervaring van een ongekende opwindings, van emoties die van je oren recht-

streeks je hart inschieten en de rest van je hoofd overslaan, omdat je hoofd toch niet kan begrijpen wat hier gebeurt, en dat ook helemaal niet begrepen hoeft te worden, maar alleen gevoeld. De sensatie van dovend zaallicht, een spot aan op het podium, en een gestalte die verschijnt vanuit de rook, is die avond de hoeksteen van mijn levensvreugde geworden, en zoals mensen een absolute leeftijd schijnen te hebben, heb ik een absolute gestalte vanuit die rook: Little Steven.

Ik had een krantenwijk, en draaide de jaren erna de opnamen kapot van de twee shows die Little Steven speelde op het Rockpalast-festival in Duitsland. En als ik die niet draaide op mijn walkman, dan keek ik wel naar de videoband.

De eerste keer was tijdens de tour van *Men Without Women*, net als het concert in Geleen. De tweede keer was toen *Voice of America* verscheen. Het was een compleet andere plaat, veel harder, veel uitgesproken politieker, en verdwenen waren de blazers.

Niemand in de rockgeschiedenis begrijpt de rol en het belang van de tweede man beter dan Stevie van Zandt, dus de man waar ik in de Hanenhof mijn ogen al niet vanaf had kunnen houden, was wél gebleven. Jean Beauvoir, een zwarte gitarist met een blonde hanenkam en perfecte dansspasjes, waarbij hij na een rondje om zijn eigen as perfect getimed weer bij de microfoon stond met een al even perfecte stem.

Pas later leerde ik met hoeveel muziekgeschiedenis Van Zandt zich had omringd. Die drummer die hij aankondigde met 'And for all my Italian brothers and sisters, wherever you are, on drums... Dino Danelli!', die kwam van de legendarische The Young Rascals, en Beauvoir kwam van Plasmatics, en die blazers van de *Men Without Women*-tour waren de legendarische Miami Horns van The Ashbury Jukes.

In 'I Am A Patriot', volgens dit boek 'het moeilijkste nummer dat ik ooit heb geschreven', zong hij enkele van de meest memorabele regels uit de geschiedenis van de rockmuziek: 'And I ain't no communist, and I ain't no capitalist / And I ain't no socialist, and I sure ain't no imperialist / And I ain't no democrat, and I ain't

no republican either / And I only know one party and its name is freedom.'

Op het album erna schopte die 'Freedom' het tot de titel, met erachter 'No compromise'.

Op *Freedom No Compromise* deed Van Zandt iets dat in tijden van identiteitspolitiek nog minder vanzelfsprekend is geworden dan het toen was: hij verplaatste zichzelf in de positie van andere mensen in andere posities in andere delen van de wereld, en vertelde hun verhaal, vanuit de zwarte 'working man whose time has come' in Pretoria, vanuit de Latijns-Amerikaanse zoon van een vermoorde vakbondsman in Bitter Fruit. De basis voor die empathie had hij op *Voice of America* al gelegd in 'Solidarity': 'Everybody wants the same things, don't they'.

De credits van *Freedom No Compromise* gingen verder dan muzikale verwijzingen. Er stond ook een lijstje met 'suggested reading' op de binnenhoes, en een lijst met 'suggested correspondence' van Amnesty International tot The Leonard Peltier Defence Committee. Ik wist nog niet wie dat was, Leonard Peltier, maar dat veranderde toen in 1989 *Revolution* verscheen, waarop niet alleen de lijst met aanbevolen boeken en maatschappelijke organisaties bijna de helft van het binnenwerk in beslag nam, maar waarop Little Steven ook een kort essay had geschreven. De openingszin luidde: 'A spectre is haunting Europe – the spectre of permanent environmental destruction'. Dat die eerste vijf woorden ook de openingszinnen van Karl Marx' *Communistisch Manifest* waren wist ik toen nog niet, maar al snel wel, want *Revolution* was de definitieve zet die ik nodig had om zelf politiek actief te worden, in onder meer de anti-apartheidsbeweging.

Net als Little Steven, die dierenrechtenorganisatie PETA op zijn lijstje had gezet, werd ik vegetariër. 'Color this revolution green / let's give everybody a piece of the dream,' zong hij in het titelnummer, en ik zong het hard mee, in Paradiso en tijdens een glorieuze show op Parkpop. Hij had opnieuw een andere band met een ander geluid, zoals funkplaat *Revolution* ook niet eens léék op de voorgangers. 'Elk nieuw album van The Byrds liep uit op een nieuw genre,' schrijft Van Zandt in zijn boek. Elk nieuw

album van hem zelf ook. Dat ik hem tijdens de tour rond *Freedom No Compromise* nog in Amsterdam voor een uitverkochte zaal had zien staan en tijdens de tour rond *Revolution* voor een verre van volle: ook dat was een gevolg van muzikale vrijheid. En geen compromis.

En daarna werd het stil, heel lang. Stevie van Zandt keerde terug bij de E Street Band, werd weer de rechterhand van de frontman, en daarna nog van iemand anders: Tony Soprano. Ik genoot van veel artiesten die hij uitbracht op zijn Wicked Cool-label en van zijn radioshow *The Underground Garage*, overtuigde mijn radio-baas Arjen Grolleman ervan dat we die bij *Kink FM* ook moesten uitzenden, zodat we een paar jaar lang ook een soort radiocollega's waren.

Maar de soloartiest Little Steven, de aanvoerder van de Disciples of Soul, die leek verdwenen. Opgelost in dezelfde rook waar hij in 1983 uit opdoemde.

Tot er ineens een aankondiging verscheen, van een festival in Londen, een bluesfestival, op 29 oktober 2016. Het stond er echt. 'Doors: 21:00 / Marcus King: 21:30-22:30 / Little Steven: 23:00'. Zijn eerste show in ruim 25 jaar.

Ik had meer zenuwen voor de aanvang van een concert dan ik ooit had gevoeld. Ik was letterlijker dan ooit als een kind; als het kind dat ik was toen ik hem voor het eerst zag en mijn liefde voor livemuziek werd geboren. Maar ik was ook zenuwachtig omdat ik bang was dat het zou tegenvallen. En gek genoeg niet zozeer mij. Maar vooral: hem. Dat het niet heel druk zou zijn, of dat mensen niet enthousiast genoeg zouden zijn, of te onbekend met zijn nummers. Het is een raar mechanisme, dat van de fan: dat je jezelf medeverantwoordelijk voelt voor iets dat totaal je verantwoordelijkheid niet is. Tegelijk had ik een enorm vertrouwen in Little Steven: hij zou niet tegenvallen, hij zou opboksen tegen dat standbeeld dat ik in mijn hoofd inmiddels voor hem had opgericht, opgebouwd uit dankbaarheid, vermenigvuldigd met 33 jaar romantisering.

En verdomd. Hij was nog beter dan ik had gehoopt. Ik snapte met terugwerkende kracht waarom mijn muziekliefde toen bij hem moest beginnen: omdat die vijftien mensen op dat podium twee uur lang demonstreerden hoe fijn het is samen muziek te maken. De muziek was in dit geval een mix van klassiekers van *Men Without Women*, de vele nummers die hij in de loop der jaren voor anderen heeft geschreven, en enkele covers. Het optreden was een zegetocht, tot zichtbare vreugde van Van Zandt. Hij was niet tegengevallen, maar wij ook niet.

En toen maakte hij ook nog een nieuwe plaat, *Soulfire*, een spetterend feest en een ode aan de muziek- en vooral soulgeschiedenis. Van Zandts heerlijke jankstem, de dramatische snik waarmee hij talloze zinnen afsluit met 'baby', de koortjes, zijn uit duizenden herkenbare gitaarspel, het grandioze gespetter van de negen blazers, en vooral: het geluid van dat alles samen. Van Zandt kent als muzikant zijn klassiekers, maar hij kent als arrangeur en producer ook zijn Phil Spector. Van Zandts *Wall of Sound* is onweerstaanbaar: *Soulfire* was niet alleen alsnog de opvolger van zijn debuut *Men Without Women*, het was feitelijk de samenvatting van zijn eigen muzikale erfenis en invloeden. De manier waarop hij na een James Brown-cover een rocker als 'Standing in the Line of Fire' optuigt naar de soundtrack van een spaghettiwestern, getuigt van een grote kennis van en liefde voor zowel de muziek- als de filmhistorie. En het getuigt van een onvoorstelbaar talent daar zelf nummers uit te bouwen die in ieder opzicht voldoen aan het voornemen dat uit zijn teksten spreekt: een vlam ontsteken uit muziekbezieling.

En dan ging hij ook nog op tour! Ik nam mijn buurman Jack mee naar zijn concert in Carré, de Jack die mij 34 jaar eerder had meegenomen naar de Hanenhof. En zo leek alles te kloppen, en niets ooit minder te worden of op te houden. Dat is natuurlijk niet zo, dat is een leugen. Het is de grote leugen van de popmuziek, en precies de reden dat ik er zo van hou.

Tijdens de *Soulfire*-tour bouwde Little Steven avond na avond een museum voor de geschiedenis van rock en soul. De show spet-

terde, en legde ook fantastische nieuwe accenten op ouder werk. Zijn geweldige vijfde album, de spirituele rockplaat *Born Again Savage*, was door jaren vertraging en geen ondersteunende tour door de mazen van de rockgeschiedenis gevallen, maar kwam via 'Salvation' alsnog het heden in.

Elke avond kondigde Little Steven aan het begin van het optreden aan dat muziek centraal zou staan, en niet, zoals vroeger, de politiek. Maar het reggaeblok centraal in de set, de afsluiting met 'Out of the Darkness': diepgevoeld engagement laat zich nooit volledig verdringen.

Het hoogtepunt was iedere avond 'Until The Good Is Gone', Little Stevens jongensboeknummer over de periode waarin hij samen met Bruce Springsteen en Southside Johnny een krot huurde zonder geld. In een speech tot het publiek formuleerde hij exact wat de even verbindende als helende kracht van livemuziek is, wanneer hij ze voorhield dat 'outside these walls the world is going fucking crazy'. En dus is het belangrijker dan ooit 'to gather in cathedrals like these for a little spiritual nourishment'. Prachtig: de popzaal als kathedraal. 'And there ain't no spiritual nourishment like real live music.' Daar is maar één antwoord op mogelijk: yeah. En precies dat riep het publiek vervolgens dan ook. Avond na avond.

Het was een sensatie om de nieuwe Disciples of Soul (uiteraard ook weer met een muzieklegende in het hart ervan: Lowell 'Banana' Levinger van The Youngbloods) avond na avond te zien groeien in hun nieuwe rol, en Little Steven terug in zijn oude: die van frontman.

Soulfire en de tour schreeuwden om een vervolg, en dat kwam er gelukkig ook. *Summer of Sorcery*, waarin hij de opwindende belofte van de zomer ving in muziek. Met als hoogtepunt het titelnummer, een gospel van een smeekbede om het volle leven: 'I want to go let lost in your festival / Of unlimited possibility / I want to be transformed / By your Summer of Sorcery.'

De tour was de overtreffende trap van die van *Soulfire*, inclusief een nog theatraalere benadering van het doel van de avond: de verliefde magie van zomer herbeleven. Veel meer dan tijdens

de tour ervoor vertelde Little Steven dat verhaal ook met zijn gezichtsmimiek en met zijn handen. Hij doseerde zijn gitaarspel, liet dat meer over aan bandleider Marc Ribler, en werd meer en meer weer de zanger en performer. De leraar ook, wat dan weer prachtig samenviel met de aanwezigheid van tientallen docenten iedere avond, trots in hun *I Teach Rock*-shirts – ‘I want it / I need it / Education.’

‘De *Summer of Sorcery* Tour voelde als een persoonlijke overwinning. Als dit mijn laatste solotour is geweest, dan heb ik daar vrede mee,’ schrijft Van Zandt in dit boek.

Met dat laatste heb ik als fan knarsetand in te stemmen, want beter had het simpelweg niet kunnen eindigen.

Wat wel nog ontbrak van deze grote politieke en muzikale verhalenverteller, was zijn éigen verhaal. Gelukkig is dat er nu ook.

Leon Verdonschot
Maastricht, augustus 2021.

Ouverture

De muziek in de verte gaat sneller en langzamer zoals een lp op een verbogen draaitafel, houdt even in en geeft dan toe aan de streling van de wind, terwijl het zachte getinkel van brekend glas en vermoeide autoclaxons zich terugtrekken in de geheimzinnige afwezigheid van licht, die de bizar naargeestige woestenij achter de stadsgrens wordt, en de echo's van dronken joligheid ondergaan hun nachtelijke metamorfose, die op onze soundtrack wordt omgezet in de zacht ruisende bladeren op het terras, waar onze held, in deze bijzonder kille decembernacht in Greenwich Village, zijn lot overdenkt.

Het is een voortdurende winter en je kunt bewustzijn niet verkopen.

Niemand wil het hebben.

Gekker nog, je kunt het niet eens weggeven!

Is wat ik hoor de ijzige wind die door de dode, grijze straten raast? Of zijn die echo's het geluid van spot?

Ooit was het heel moeilijk om aan bewustzijn te komen en toen wilde ook al niemand het hebben.

Informatie werd verschaft door de geestelijken, toverdokters, machtsbeluste ouderen. Mensen die we dom genoeg vertrouwden om ons leven voor ons te begrijpen en uit te leggen.

Ongeveer eens in de honderd jaar had iemand wel een openbaring die hij vervolgens probeerde met ons te delen. Meestal werden ze, door onze dankbare maatschappij, geëxcommuniceerd, in een psychiatrische inrichting opgesloten of verbrand op de brandstapel.

Wie snapte de Boeddha als hij van zich liet horen? Een stelletje

zielige dakloze volgelingen die hoopten op een dag echt te begrijpen waar die gezellig plumpe man het in vredesnaam over had?

Wie begrepen Jezus? Een stuk of twaalf kerels en een of twee ex-hoeren?

Socrates en Robert Johnson werden op dezelfde manier beloond voor hun inzichten. Een laatste toast met de liefdesbeker.

Nee, vriend, je kunt beter met iets komen wat beter verkoopt dan de waarheid.

Iets wat we kunnen gebruiken.

Zoals oorlog, belastingen, langdurig, vermoeiend, onbenullig werk, de valse index van Wall Street, seksuele frustraties, lijden, valse hoop. Ziekte, wapens, drugs, benzine, landbouw, angst, drank, gif, haat. Geef ons iemand om de schuld aan te kunnen geven. Vul het gat van ons spirituele failliet met religie.

Dat en al dat soort dingen willen we wel weten. Praat neerbuigend tegen ons alsof we kinderen zijn zodat we het begrijpen. Domheid heerst als een volksziekte, dus niemand zal het merken.

We zullen je volgen, waarheen ook.

Ouders, leraren, dokters, politici, dichters, kunstenaars, goden, Almachtige, Heilige Geest, hebben jullie zo weinig gevoel voor jullie plichten?

Jullie nakomelingen moeten vertroeteld worden en waar zijn jullie mee bezig?

De decemberkinderen zijn wezen.

Het is een voortdurende winter en je kunt bewustzijn niet verkopen.

Proloog

Stilte.

Hij lag in die idiote, spookachtige stilte onder een deken op de bodem achter in de auto.

Niemand zei iets. Geen radio. Alleen de lome brom van de motor en hij, alleen met zijn gedachten. En o, hemeltje, dat was niet zijn favoriete bezigheid.

Zijn twee medeplichtigen waren bezig hem langs de militaire blokkade het zwarte township Soweto in te smokkelen. De 'inheemse onrust' zoals de regering het graag noemde, brak om de zoveel jaar uit, maar de laatste tijd gebeurde dat vaker en die was nu zelfs permanent.

De politie was, niet toevallig, minder betrouwbaar geworden. De agenten hadden gemengde gevoelens over het slaan van hun eigen familieleden en hun burens bij demonstraties en het in de steek laten van mensen die zij kenden, die gemarteld en soms vermoord werden in de gevangenis.

De regering die niet langer kon vertrouwen op de politie, had een ongekende zet gedaan: het leger ingezet. Soldaten werden gestationeerd bij elk checkpoint in en uit het omvangrijke getto. Niet om de bewoners te beschermen, maar om ze opgesloten te houden zodat ze hen makkelijker in toom zouden kunnen houden mocht constructieve samenwerking instorten en de dijk die bloedvergieten tegenhield, zou doorbreken. De spanning die heerste was nog nooit zo hoog geweest. Het was niet de tijd voor de verkeerde kleur op de verkeerde plek. Vandaar dat gedoe van onder de deken liggen.

Het schijnbaar eindeloze township had geen elektriciteit,

waardoor een dikke mist van benzine- en kolendampen tot meer dan een meter boven de grond hing, wat het gevoel van geheimzinnigheid en dreigend gevaar nog uitgesprokener maakte. Het voelde als een ritje in de *twilight zone* in een Dostojevski-achtig Disneyland. Of een landingsteam in *Star Trek* waar hij het vervangbare bemanningslid in het verkeerde uniform was. In dit geval was het verkeerde uniform zijn witte huid, snap je?

Elk land rook anders. In Zuid-Afrika werd de zoete geur van jacaranda, suikerriet en bananenbomen, met af en toe een briesje dat sporen van een scherpe stank bij zich droeg, een mix van brandend rubber en menselijk vlees dat van met benzine gevulde banden afkomstig was, die om de nek van vermoedelijke verraders gelegd werden en vervolgens aangestoken als manier van executeren.

Ze noemden het necklacing.

Ook hing er, naast de combinatie van bedwelmende schoonheid en smeulende haat, de kenmerkende lucht van revolutie. En man, hij hield van elke bizarre, opwindende minuut ervan.

De finale uitbarsting kwam eraan en hij had een plaats op de voorste rij.

Hij was onderweg naar een zeer geheime en zeer illegale ontmoeting met het meest gewelddadige deel van de Zuid-Afrikaanse revolutie, de Azanian People's Organization (AZAPO). Het plan was om erachter te komen wat zij dachten en om hopelijk hun steun te krijgen voor de strategie die hij had bedacht om te kunnen helpen bij hun bevrijding.

In 1984 was het in Zuid-Afrika voor drie zwarte mannen verboden om op hetzelfde moment op dezelfde plek samen te komen. Het was verboden, voor wie dan ook, om voor te stellen de culturele boycot te steunen, vooral voor 'blacks' of 'zwarten', zoals zij wettelijk genoemd werden. En het was een hoofdzonde om een wapen bij je te dragen of iemand te vergezellen die er een bij zich had.

Hij stond op het punt al deze regels te overtreden.

De mensen die bij de AZAPO aangesloten waren, waren frontliniesoldaten, helden in de ogen van de worstelende massa, terroristen voor de regering.

Wat hij niet had gepland, was dat hij binnen het uur niet alleen hun strategie voor het voeren van de revolutie zou bekritisieren, maar ook duidelijk zou proberen te maken waarom zij hem in leven moesten laten.

Hoe in godsnaam kon een halve hippie en gitaarspeler hierin verzeild raken?

Zeven roemrijke jaren lang waren Bruce Springsteen en de E Street Band de *ratpack* van de rock-'n-roll en hij speelde vrolijk en als van nature de rol van Dean Martin.

Als je er alleen al over dacht een feestje te gaan geven, belde je hem. Zo ver reikte zijn aanpak. Hij was de grapjas. De moppen-tapper. Altijd goed voor een lach. Seks, drank, drugs, rock-'n-roll en... nog meer seks. Hé, barman, nog een rondje voor het huis!

Er moest een hoop aan de kant geschoven worden om hem onder die deken te kunnen vinden.

En toch was het heel logisch dat een rock-'n-roller uit New Jersey zou riskeren in de gevangenis terecht te komen en de dood te vinden. Logisch voor zijn nieuwe mindset. Nieuwe mindset omdat hij een andere kerel was geworden.

Hij had dag en nacht met de E Street Band gewerkt, trots dat hij kon bijdragen om hen de grootste en beste band van de wereld te laten worden. Toen had hij in een helder moment (of in een gestoord moment, kies zelf maar) de band verlaten om te ontdekken wie hij was en hoe de wereld in elkaar zat. Het was nu of nooit, besefte hij. Als je eenmaal de route naar rijkdom hebt gevolgd, is er geen weg meer terug. De rijken hebben te veel te verliezen. Hij koos ervoor het avontuur op te zoeken in plaats van het geld.

Wat een eikel.

Al vroeg op zijn idiote nieuwe pad deed hij een verbazingwekkende ontdekking. Hij kwam erachter dat hij aan de hand van grondig onderzoek vrijwel elk politiek probleem kon analyseren en oplossen, hoe ingewikkeld het ook was. Natuurlijk was het tot stand brengen van de oplossing een totaal andere zaak, maar eigenlijk was hij alleen maar aan het proberen informatie te verzamelen om daarmee songs te kunnen schrijven. Althans, dat was zo in het begin.

Hij had altijd al geweten dat hij talent had voor het verbeteren

van dingen die met kunst te maken hadden. Een song, een arrangement, een songtekst, een productie. Noem maar wat. Hij had jarenlang, voor anderen, van iets slechts iets goeds weten te maken, van iets goeds iets geweldigs en van iets geweldigs iets nog geweldigers.

Het was zeker niet alleen maar een pad over rozen geweest.

Zelfs in de kunst was dit vermogen om dingen te fiksen en te verbeteren zowel een gave als een vloek.

Dat van die gave was duidelijk.

Dat van die vloek was tweeledig. Om te beginnen wilden de meeste mensen geen advies, wat ze ook zeiden. Zij wilden geloven dat ze er zelf wel achter zouden komen. Soms deden ze alsof ze luisterden en negeerden ze vervolgens het advies. Ook was het moeilijk eraan te verdienen, aangezien andere mensen de trein lieten rijden, terwijl hij de wielen smeerde en af en toe van de wagen sprong om de boel weer op de rails te krijgen.

En wat eigenlijk het allervervelendst was, was dat hij deze prachtige vaardigheden nooit op zijn eigen leven had weten toe te passen. De frustraties die de zakelijke kant opriep hielden hem steeds weg van het plezier dat kunst bood. Hoe hij er ook tegen vocht, het misleidende duiveltje diep binnen in hem wachtte nog steeds op die magische, mystieke mecenas die zich al had moeten melden, als er al ooit een zou verschijnen.

Toen hij erachter kwam dat zijn talent verder reikte dan de kunst, dat hij er iets mee kon in de echte wereld, kwam dat als een schok. Hij had zichzelf altijd gezien als een soort randdebiel die nauwelijks zijn middelbare school had weten af te maken. En dan hadden we het nog niet eens over de staat waar zijn geest normaliter in verkeerde. Die was, als hij niet actief iets aan het doen was, een chaotische combinatie van frustratie, ongeduld en zelfhaat als die al niet geheel in beslag genomen werd door artistieke en filosofische puzzels.

Daardoor werden artiesten artiesten, nietwaar? Om orde aan te brengen in de chaos? Om van iets irrationeels iets rationeels te maken? Om een antwoord te geven op onbeantwoordbare vragen? Om een structuur aan te brengen die bescherming gaf tegen de tegenstrijdige tornado's die voortdurend de geest teisteren?

Of ging het allemaal om wraak? Daar moesten we ons maar niet in verdiepen, dacht hij. Daarmee riskeerde je een overvloed aan emoties.

Maar dit nieuwe inzicht, dit bewust worden van het feit dat hij zijn talent kon richten op de grotere problemen van de wereld, leerde hem dat het, in elk geval voor de nabije toekomst, zijn bestemming was om een politieke rockmuzikant te worden.

En dan niet op de manier waarop Jackson Browne, Bonnie Raitt, Graham Nash en John Hall politiek waren. Dat waren helden. In de frontlinie. Zijn belangstelling, in het begin tenminste, was journalistiek. Het combineren van zijn kunst met journalistiek. Zoals Bob Dylan dat deed als folkzanger. Hij zou de eerste worden die de hele tijd kunst maakte over politieke problemen, waarbij elk afzonderlijk nummer op elk album zou gaan over een belangrijk thema. Dat had niemand ooit gedaan, niet op zo'n vaste basis.

Waarom niet?

Nou, allereerst omdat alle anderen te intelligent waren. Het was de manier om een einde te maken aan je carrière en dat beseften zij. Hem kon dat niets schelen. In de hitte van het zelfontdekkingsproces was een carrière wel het laatste wat hem bezighield. Deze blinde naïviteit zou blijken uit te draaien op een selffulfilling prophecy.

Hij had alleen belangstelling voor het avontuur van het leren. Zijn leven was opnieuw begonnen en hij was een zoeker geworden. Hij was op zoek gegaan naar waarheid om in zich op te nemen, of leugens om aan de kaak te stellen. Hij maakte alles wat hij niet op school geleerd had goed en misschien, heel misschien, rechtvaardigde hij gedurende het proces zijn bestaan.

Toen hij aan zijn solocarrière was begonnen, had hij de contouren aangegeven van vijf albums, die over vijf verschillende soorten politieke problemen zouden gaan.

Zuid-Afrika was het beste voorbeeld.

De uitdaging voor de rest van zijn leven kristalliseerde zich op de vloer voor de achterbank van die auto uit.

De auto remde even wat af, trok dan weer op. Waren ze door het checkpoint gewuifd? Het was zijn tweede reis naar Zuid-Afri-

ka om te proberen het onderzoek voor zijn derde soloalbum te voltooien.

Hij had bang moeten zijn onder die deken. Maar dat was hij niet. Alle angst was uit zijn wezen weggesijpeld.

Hij beseftte dat al op de lange vlucht vanuit New York. Vliegen had hij nooit leuk gevonden. Altijd een beetje benauwd voor turbulentie. Maar toen kwam het plotseling over hem: hij was eroverheen.

Hij was eroverheen omdat hij het had verknoeid. Hij had zijn hele leven gewerkt om zijn onmogelijke droom te verwezenlijken: hij wilde een rock-'n-rollster zijn. En net toen hij het eindelijk, wonderbaarlijk, had bereikt, had hij het de rug toegekeerd.

Vanaf het moment in het vliegtuig waarop hij ophield bang te zijn, zou zelfmoord zijn constante metgezel en verleiding worden. Niet langer de dood vrezen, zo bleek, was een pluspunt. Hierdoor kon hij naar plaatsen gaan en dingen observeren zonder ene fuck te geven om zijn eigen veiligheid.

Hij was zijn band kwijtgeraakt, zijn beste vriend, zijn carrière, zijn manier om geld te verdienen. Alles. Waarom? Alleen om een of ander abstract idee na te jagen, namelijk zijn bestaan rechtvaardigen?

Hij wist eigenlijk al niet wat hij ervan vond om leider te zijn. Het ging hem van nature goed af, maar hij zat er niet op te wachten. Alle leiders hadden de spotlights nodig. De adoratie. De bevestiging. Het zelfvertrouwen dat het opleverde. Het aanvullen van dat wat er in hun ziel ontbrak.

Hij had een paar van die dingen nodig, maar niet zoveel en niet op de traditionele manier. Toen hij nog een kind was en zich voorstelde dat hij in zijn favoriete bands zou spelen, was hij nooit de leider, de frontman. Hij was George bij The Beatles, Keith bij de Stones, Dave bij The Kinks, Jeff bij The Yardbirds en Pete bij The Who.

Hij hield ervan naar mensen te kijken, op een terrasje te zitten en alleen maar te zijn. Dat kon allemaal niet als je vooraan stond. Mensen zouden de hele tijd naar je toe komen. Je kon niet observeren als je constant geobserveerd werd. Zijn claustrofobie kwam erdoor naar boven.

En toch was hij hier nu, voorop, maar ook onder de deken in de achterbak. Hij was in een rare situatie terechtgekomen. En toch voelde dat verrassend bevrijdend. Hij was buitengewoon helder. Hij had het gevoel dat hij eindelijk had ontdekt waarvoor hij geboren werd.

En zo ontkende hij, net als alle mythologische Griekse helden dat deden, de onvermijdelijke treurige gevolgen en was hij begonnen aan zijn zoektocht. Zijn odyssee. Gestaag, kalm en ja, onverschrokken, irrationeel vastbesloten zijn tocht te volbrengen.

De auto stopte.

Zij waren... waar? Alle huizen leken op elkaar. Acht leden van de uitvoerende raad van de AZAPO, hakmessen in hun gordel, wachtten binnen om een oordeel over hem te vellen.

Hij keek vanuit de mist, ondoordringbaar, het township in nevelen gehuld, omhoog naar de kristalheldere Afrikaanse lucht. Is dit waar het leven begon? Of was dit waar het allemaal afliep?

De eeuwige geest van het oorspronkelijke moederland van de wereld fluisterde in zijn oor.

Het lot wachtte op hem.

Hij glimlachte naar zijn metgezellen om ze gerust te stellen.

Haalde zijn schouders in acceptatie op.

En liep naar binnen...

HOOFDSTUK 1

Openbaring

(jaren '50-'60)

'Als je iets gaat doen, doe het dan goed.'
- William Van Zandt sr., advies aan zijn luie zoon
(het Ongeschreven Boek)

Mijn eerste openbaring had ik toen ik tien was, in 1961, in mijn kamer op Wilson Avenue 263, New Monmouth, Middletown, New Jersey, toen ik voor de vijfenvijftigste keer achter elkaar naar 'Pretty Little Angel Eyes' van Curtis Lee luisterde.

Dat deden we toen.

Een nummer op de radio zette je leven even stil en startte het dan weer. De volmaakte relatie waardoor jij je compleet voelde? Als je een knul was in de jaren zestig, dan deed het juiste nummer dat. Was je dag helemaal goed.

Een geweldige plaat hebben was geen vrije keuze. Je moest hem hebben. Dat betekende dat je je ma moest overhalen jou naar de stad te brengen om daar, vol verwachting en eerbied, de tienerkerk/tempel/synagoge/zweethut binnen te gaan die bekend was als de platenzaak.

De mijne was Jack's Record Shoppe in Red Bank, die een Music Shoppe had aan de andere kant van de straat. Was er al vroeg bij met de Britse invasie met die spelling.

Daar kocht ik een paar jaar later mijn eerste gitaar. Bestaat nog steeds, ongelofelijk.

De winkel was een prachtig gebouwd bedehuis, zo overladen en luisterrijk als een Europese kathedraal. Daar ging ik door tientallen bakken om de plaat te vinden die ik op de radio had gehoord, nam hem mee naar de toonbank en gaf de man mijn zuurverdiende 79 cent. En terug thuis luisterde ik keer op keer naar het nummer totdat het een fysiek deel van me uit ging maken.

Wij waren de tweede generatie rock-'n-rollkids, wat betekende dat we pas de tweede generatie waren die platen kon draaien in de privacy van onze eigen kamer. De single, de 45 toerenplaat, was in 1949 uitgevonden door RCA als tegenzet voor de uitvinding door Columbia van de langspeelplaat, de 33 toerenplaat, een jaar eerder. Al heel gauw volgden draagbare pick-ups. Tot die tijd stond de zogenaamde platenspeler in de woonkamer, in hetzelfde meubelstuk als waar de tv en de radio in zaten.

Zonder dat draagbare apparaat was rock-'n-roll er misschien wel nooit geweest.

Een platenspeler in de woonkamer betekende dat kinderen de toestemming van hun ouders moesten hebben om te luisteren naar wat ze wilden, of het moest op zijn minst worden getolereerd. Zonder die draagbare pick-up had de eerste generatie rockkids nooit Little Richard, Bo Diddley en Jerry Lee Lewis langs hun ouders gekregen.

De oudere generatie bezag die pioniers van de jaren vijftig met een merkwaardig mengsel van nieuwigheid en bedreiging. Gemuseerd vanwege hun capriolen op het podium, hun flamboyante uiterlijk en het totale gebrek aan talent (zoals de ouders dat definieerden tenminste), maar angstaanjagend omdat er een ongemakkelijk element in zat van zwarte cultuur, die dat alles met elkaar verbond. Wat voor effect zou dat op de kids hebben die al meer vrije tijd hadden dan goed voor ze was?

De rock zou toen moeten zijn uitgedoofd!

Maar hij ging mee naar de slaapkamer. Het is niet mijn fantasie als ik zeg dat je in de jaren zestig de platen niet alleen hoorde, je voelde ze ook. Geluidsgolven kwamen je lichaam binnen. De naald, die door de groef met analoge impulsen werd getrokken die op miraculeuze wijze in een stuk plastic waren geëtst, had op een of andere manier een dieper, fysieker niveau van communicatie dan moderne digitale muziek.

Ik was toevallig in Londen vanwege de twintigste verjaardag van Sgt. Pepper en EMI, mijn label toen, had een stel van ons uitgenodigd om te komen luisteren naar de oorspronkelijke, analoge, viersporentapes in de Abbey Road Studios. Ik heb daarvoor of daarna nooit meer zoiets gehoord. Ik zweer je dat ik me

nog twee dagen daarna totaal stoned voelde. Zonder drugs.

Er waren grote stappen gezet om met muziek autistische kinderen te bereiken. Dat hield op toen de wereld digitaal ging.

Ik herinner me dat ik ergens las dat een plaat na tweehonderd keer draaien versleten was. De hogere frequenties gaven het dan op. Technologie was geen partij voor tienerpassie en volharding.

Ik ging vaak over die grens heen. 'Twist and Shout' van de Isley Brothers, 'Sherry' van The Four Seasons, 'Duke of Earl' van Gene Chandler. Moest ze opnieuw kopen.

Dus daar zat ik dan, had net 'Pretty Little Angel Eyes' van Curtis Lee opgezet, en hoewel ik niet eens meer weet wat ik vanmorgen als ontbijt heb gegeten, herinner ik me levendig dat ik door het raam naar buiten keek, onze buurman Louie Baron zag en een golf van verrukking door me heen voelde spoelen. De muziek had mijn endorfines op een nieuwe en onverwachte manier aangemaakt.

Ik wilde de trap af rennen en Louie omhelzen en hem zeggen dat hij mijn vriend was. En dat alles om vriendschap draaide. En dat liefde en muziek de wereld zouden redden. Ik zag een prachtige toekomst helder voor me. Die was er voor de hele mensheid.

Mijn eerste openbaring.

Ik deed dat natuurlijk niet. Mijn gelukzaligheid maakte me niet helemaal gek. Mannen omhelsden in die tijd geen mannen in het openbaar.

Ik was altijd een beetje langzamer dan andere kids, dus mijn vervoering maakte niet direct in me los wat doodgewone nieuwsgierigheid had moeten zijn. Wie maakte die muziek? Hoe werd die gemaakt? Kon ik het zelf ook? Die gedachten kwamen pas een paar jaar later. Maar muziek zou wel al gauw het vervangingsmiddel worden van mijn godsdienstijver.

Vertelde ik al dat ik een godsdienstige jongen was? Ik ging regelmatig naar de zondagsschool, aanvaardde Jezus als mijn persoonlijke verlosser, werd toen ik negen was of tien gedoopt. Zo doen protestanten dat, in tegenstelling tot katholieken die bij hun geboorte gedoopt worden. Zij nemen geen enkel risico.

Ik was een paar jaar heel vroom.

De ochtenddienst op paaszondag was de test. Je moest om 4

uur 's morgens op om om 6 uur op een of andere bergtop te staan in de Highlands. Ik herinner me niet of mijn ouders er ook bij waren, alleen de ouderlingen en een paar superextreme types. Ik genoot van het respect dat ik kreeg. Ik kon het zien in de ogen van de mensen. Ik ging twee, misschien drie jaar achter elkaar.

Ik heb altijd die jongen willen zijn die het wist. Die jongen die het je kon vertellen. Ik was bereid er werk in te stoppen, er tijd aan te besteden om het uit te zoeken. Toen ik tien jaar oud was, vond ik dat godsdienst was waarin de antwoorden verborgen lagen.

Bovendien had ik duidelijk een of andere genetische hang naar metafysisch fanatisme. Een behoefte deel uit te maken van iets groters. Een gevoel ergens bij te willen horen zit ingebakken in de menselijke natuur, het fanatisme is wat de Holy Rollers (leden van de pinksterbeweging) en wat de heilige rock-'n-rollers scheidt van de gewone, veel verstandiger burgers.

Terugkijkend kan ik ook hebben geprobeerd indruk te maken op mijn nieuwe vader. Ik ben min of meer katholiek opgevoed en mijn moeder veranderde van godsdienst toen ze hertrouwde. Of ze deed tenminste alsof. Stiekem bleef ze vis eten op vrijdag en richtte ze een gebed aan de Heilige Antonius als ze iets kwijt was.

Toen ik acht was, verhuisden we met de enige vader die ik ooit zou kennen, William Van Zandt, van Boston, waar ik geboren ben, naar New Jersey zodat ik verder kon met het vervullen van mijn lotsbestemming.

Hij was een rare kerel. Kort, taai, kalm, op-en-top stoïcijns. Ex-marinier, Goldwater-Republikein. Hij had een platte neus, gebroken bij het boksen, in het mariniersteam of misschien bij de amateurbokscampetitie, de Golden Gloves. Als jongen had hij een trompet, maar ik herinner me niet dat ik hem die ooit heb horen spelen. Ironisch genoeg, of wat het juiste woord hiervoor ook is, had trompet mijn instrument moeten zijn. Maar ik heb er nooit de longen voor gehad. Het is voor mij het meest indringende instrument, zeker in filmmuziek. Wat klinkt er nu beter dan de opening van *The Godfather*? Of de muziek van Miles Davis voor *Ascenseur pour l'échafaud*?

De enige platen waarvan ik me herinner dat hij die draaide op de grote platenspeler in de woonkamer waren van Arthur Prysock. Als hij in een bijzonder goed humeur was, zong hij wel eens mee. Hij had een goede stem.

Iedere dinsdagavond bracht hij door met de andere leden van de Society for the Preservation and Encouragement of Barber Shop Quartet Singing in America (SPEBSQSA), tegenwoordig heel verstandig ingekort tot Barbershop Harmony Society of BHS. Als ik er nu aan terugdenk dat hij in een Barbershop Quartet zong, The Bayshore Four, dan kan dat mijn levenslange liefde voor doowop en harmonie in het algemeen verklaren. Het waren de Mills Brothers, de zoons van een lid van een Barbershop Quartet, en de Inkspots, die worden beschouwd als de rechtstreekse link naar de wortels van doowop.

Ik durf het bijna niet toe te geven, maar ik herinner me niet ooit een enkel gesprek met hem te hebben gevoerd over zijn leven. Wat hij als jongen deed. Wie hij goed vond. Wat zijn dromen waren.

Mijn moeder had het nooit over mijn biologische vader. Het moet een vreselijke toestand zijn geweest, want mensen scheidten niet zo gauw in die tijd. Vooral katholieken niet. En katholieken met kinderen al helemaal niet. Ik heb mijn moeder nooit beschouwd als bijzonder opstandig, maar in die tijd was het een bijzonder opstandige daad. Alles wat ik weet, is dat hij jong doodging. Ik had haar om details moeten vragen, maar ik had altijd het gevoel dat dat respectloos zou zijn ten aanzien van mijn vader.

Zij was een klassieke vrouw van de jaren dertig en veertig. Met als grote uitzondering het verlaten van haar man, wat niet hoorde, nam ze het leven zoals het was. Geen ambitie. Geen uitgesproken meningen. Geen drama. Hield zich aan de regels. Geweldige kok. Vlotte glimlach. Altijd in een goede bui toen ik jong was. De samenleving verwachtte niet veel en stond niet veel toe. Leefde voor haar kinderen. En op dat moment betekende dat: voor mij.

We trokken bij haar ouders in, Adelaide en Sam Lento, en er waren twee ooms en twee tantes in de buurt om te helpen me op te voeden. Er is een dorp voor nodig... van handlangers!

Toen we naar Jersey gingen, volgde de familie. Nana Lento

zei dat dat vanwege mij was, haar eerste kleinkind, en dat was belangrijk in Italiaanse families. Aangezien vier of vijf van haar kinderen in Jersey terechtkwamen, kwamen we iedere zondag bij haar thuis, een klein stukje lopen van de kerk, voor de klassieke Italiaanse maaltijd, iets tussen middag- en avondeten in, die duurde van het begin van de middag tot de avond. Vrouwen, mannen, kinderen, we moeten met ons vijftien zijn geweest, twintig soms.

Mijn vaders vader was allang overleden en het enige wat ik van hem weet, is dat hij een baan als pitcher bij de New York Giants afwees voordat ze naar San Francisco verhuisden omdat dat niet genoeg opbracht, en dat hij tweede was geworden na Bobby Jones in een golftoernooi in South Carolina.

Eén keer per maand of zo gingen we op bezoek bij Nana Van Zandt in Hackensack en zij was echt een type. Ze kwam uit North of South Carolina en zag er precies uit als Granny in de tv-serie *The Beverly Hillbillies*. Ik groeide dus op met gortepap. Echte gortepap. Met boter, peper en zout, dank u, en niet van die vreselijke strooikaas die mensen er graag bij doen.

Op een dag vond ik een kromgetrokken akoestische gitaar op haar zolder, waarvan mijn vader zei dat die van zijn vader was geweest.

Mijn moeders vader, Grampa Sam Lento, speelde ook gitaar en hij begon me het liedje te leren van zijn dorp in Calabrië, in het zuiden van Italië.

Niet liedjes. Liedje. Niet meer dan één korte, herhaalde melodie. Misschien dacht hij dat dat alles was wat ik aankon.

Sam was de klassieke Italiaanse schoenmaker en 's zomers werkte ik in zijn werkplaats in Keansburg. Hij had altijd een van de twee identieke popmuziekstations aanstaan, WABC of WMCA, die luid door de werkplaats schalden. Ik kan nog altijd de schoensmeer ruiken en het gebrom van de machines horen die 'Baby, baby, where did our love go?' begeleidden.

Niemand wilde praten over Sams verleden. Het enige wat we wisten, was dat hij plotseling was vertrokken uit Calabrië en een bloeiend schoenenbedrijf in de Italiaanse buurt van Boston had voordat hij naar Jersey verhuisde.

Ik stel me graag voor dat hij het land uit vluchtte met geld dat hij had gejat van de 'Ndrangheta. Het zou totaal niet bij zijn karakter passen, maar het is een leuke fantasie.

Nana Lento, altijd de ziel van het feest, was Napolitaanse. Stel je Marty Scorsese's moeder Catherine voor in *Goodfellas*. Ze lachte altijd graag, gewoonlijk zomaar. Zoals die keer toen mijn zus Kathi een Joods vriendje meenam voor Thanksgiving en Nana serieus vroeg of zijn mensen dit feest ook vierden. Als er een beetje genetische showbizz in mij zit, dan komt dat van haar. Ze was altijd in een uitstekende stemming als we er waren, vooral als ik er was, maar mijn grootvader viel ze meedogenloos aan. Misschien dat hij haar teleurgesteld had omdat hij niet succesvol en rijk was geworden, het lot van de meeste huwelijken. Of misschien was het wat Nana me tamelijk vaak zei, namelijk wraak op Sams moeder die haar altijd plaagde met haar accent. Wat het ook was, hij was de pineut. Veertig jaar lang.

Hij aanvaardde het in stilte. Ook hij was stoïcijns, op z'n Italiaans. Meer *omertà* dan stoïcijns, denk ik trouwens. Oude stempel. Hij had altijd die grijns op zijn gezicht die suggereerde dat hij dingen wist waar hij nooit over zou praten. En opnieuw wilde ik dat ik vaker met hem had gepraat.

Mijn bloedverwantschap houdt het leven boeiend.

Het *Calabrése* deel is oerdegelijk. Eenvoudig. Niet intelligent genoeg om te doen wat het beste is voor geld, of carrière, of sociale status, als dat betekent dat je idealen moet loslaten. Geen enkele ambitie. Hij is tevreden met zijn positie als arbeider. De loyale soldaat. Werk en gezin zijn alles. Belazer hem alleen niet. Een belediging vergeet hij nooit. Er is veel voor nodig om hem kwaad te krijgen. Maar lukt het je toch, dan rust hij niet tot hij wraak heeft genomen, koste wat het kost.

De *Napolitano* is echter voor actie. Hij geniet van gesjacher, van het ritselen en regelen van dingen. Hij is ambitieus maar ongeduldig. Leert ter plekke. Maakt heel veel vrienden. Krijgt een opstapje, maakt er dan gebruik van. Hij is niet stiekem en gemeen zoals een Siciliaan kan zijn, maar indien nodig is hij een uitstekende toneelspeler.

Het is een constante uitdaging om in bepaalde omstandighe-

den het juiste evenwicht te vinden tussen die twee bloedverwantschapstakken.

Ik heb een gelukkige jeugd gehad. Speelde in het park, drie blokken van ons huis. Ik was voor de meeste sportspelletjes te klein, maar maakte dat goed door sneller te zijn en minder bang dan de meesten.

Alles wat ik me echt herinner, is dat ik niet kon wachten tot ik ouder was. Ik vond het verschrikkelijk dat ik nog kind was. Niets al te traumatisch, maar vond het gewoon verschrikkelijk. Niet genoeg controle over mijn eigen leven, denk ik.

Ik wilde zijn wie ik zou gaan zijn en een beetje opschieten. Ik wilde weten wat het leven te bieden had en had het gevoel dat de wereld vol geheimen zat, die wij als kinderen niet mochten weten.

Op school was ik gewoon goed. Het leven was eenvoudig en goed. Het land was zo rijk als het maar kon zijn. Het gesprek aan tafel ging niet over of, maar wanneer het land zou overgaan op een vierdaagse werkweek. En dat was in een tijd waarin van de gezinnen van de middenklasse in de voorsteden meestal maar één ouder werkte.

Ik wist helemaal niets van de problemen van het land in de jaren vijftig en dat zou zo blijven tot de politiek in de jaren zestig ontplofte. De voornaamste aannemer van onze nieuwbouwwijk, die zwart was, had een zoon die ongeveer net zo oud was als ik. Hij werd mijn eerste beste vriendje. Ik wist niet dat zwart en wit niet geacht werden met elkaar om te gaan en mijn moeder zei niets.

Wat wij in die tijd leuk vonden, was op de fiets achter de truck van de muggenman aan rijden, uit de achterkant waarvan een dikke, chemische, giftige damp kwam. Ik heb geen idee hoe het komt dat ik nog leef. Misschien hadden pubers een of ander vaccin. Misschien dat het vergif mijn immuunsysteem ondoordringbaar heeft gemaakt.

De meeste middenklassegezinnen hadden een zwembad in de tuin, waren lid van een strandclub of stuurden hun kinderen naar zomerkamp. Mij stuurden ze naar zomerkamp. Het was

geen kamp waar je bleef slapen. Ik ben verhoudingsgewijs een felle milieubeschermer, maar heb me met de natuur nooit heel erg comfortabel gevoeld.

Om 6 uur 's morgens werd ik met een bus opgehaald en om 6 uur 's avonds weer thuisgebracht. Hier heb ik leren zwemmen en allerlei praktische vaardigheden opgedaan, zoals het knopen van indiaanse armbanden en schieten met pijl-en-boog. Mijn voorname herinnering is die aan een jukebox op het eetterrein buiten. Ik kan nog steeds 'Yakety Yak' van The Coasters horen echoen in het hele kamp, vermoedelijk het eerste rocknummer dat ik ooit heb gehoord.

Een andere herinnering is dat een jongen me vertelde dat hij achter een drive-inbioscoop woonde en vanuit zijn kamer films kon kijken en dan zag hij soms naakte vrouwen. Ik herinner me dat ik behoorlijk onder de indruk was en jaloers op het geluk dat hij had.

Ik werd zo bruin in dat kamp dat een plaatselijke makelaar mijn moeder vroeg om me binnen te houden omdat al een paar keer een koop niet was doorgegaan omdat mensen dachten dat ik zwart was.

Mijn moeder zei dat ze op moest donderen. Ik had het allemaal gehoord, dus moest ze wel proberen het me uit te leggen. 'Sommige mensen houden niet van zwarte mensen,' zei ze.

'Waarom niet?' vroeg ik.

Dat wist ze niet.

Ik begreep het toen niet. En begrijp het nog steeds niet.

Een paar jaar later, het moet 1963 of 1964 zijn geweest, gingen mijn vriendjes uit de buurt Tom Boesch, Louie Baron, ik denk ook Louie's broer Robert, en Ernie Heath, van het enige zwarte gezin in het hele gebied, op een zomerse dag naar het openbare zwembad van Keansburg. We waren er net toen Tom zei, kom, we gaan weer. Ik dacht, wat is er gebeurd? Hij zei dat ze Ernie niet in het zwembad wilden toelaten. Ik ging helemaal over de rooie.

Ik herinner me hoe mijn vader, die inspecteur was bij een bouwbedrijf, op een dag kwaad thuiskwam. Er was iets nieuws dat positieve discriminatie heette en dat betekende dat hij een paar witte mannen moest ontslaan en een paar zwarte ke-

rels moest aannemen. Hij was kwader dan ik hem ooit heb gezien.

Goldwater-Republikeinen waren zo niet. Zij leken meer op leden van de Libertarische Partij van vandaag. De term 'Conservatief' betekende in die dagen *Bemoei je met je eigen zaken*. Het kon bijvoorbeeld niemand iets schelen wat er achter de slaapkamerdeur van volwassenen gebeurde.

Dat zou helemaal anders worden met Ronald Reagan, die de eerste was die godsdienstextremisten in de Republikeinse Partij uitnodigde en daarmee in het politieke proces, technisch gesproken een overtreding van de scheiding van kerk en staat. Religieus extremisme is er de oorzaak van dat half Amerika niet gelooft in gelijke rechten voor vrouwen of LHBTQ.

Echte conservatieven zouden drugs, abortus en wat al niet hebben goedgekeurd, maar geloofden niet in landelijk ingevoerde *Civil Rights*, Burgerrechten. Of landelijk ingevoerde wat dan ook. Zij geloofden in de *State Rights*, de rechten van de afzonderlijke staten. Maar als State Rights boven nationale wetgeving waren gegaan, dan hadden we nu nog slavernij gehad. Het was dus allemaal nogal ingewikkeld.

Mijn vader was jager, al deed hij het niet vaak.

Ik ging een keer mee, maar kon het niet. Ik begrijp niet hoe je weerloze dieren kunt doodschieten en dat sport noemen. Zelfs vissen vind ik walgelijk. Een haak in de bek van een levend wezen stoppen en het dan naar je toe trekken terwijl het tegenspartelt? Waarom is dat oké? Ik ben vegetariër van nature, maar zo hypocriet dat ik weleens zondig.

Kun je je mij en mijn vader voorstellen in één huis? Wij waren de generatiekloof.

Mijn politieke onwetendheid strekt zich helemaal uit tot de moord op president Kennedy, die plaatsvond op mijn dertiende verjaardag. Het enige wat dat voor mij betekende was dat ik me afvroeg of mijn feestje nou wel doorging.

Er is nog een beslissend moment dat ik wil noemen voordat we mijn vader als onderwerp loslaten. Hij was een harde man en hield niet van flauwekul, en toen ik op een dag eens iets tegen